

o oklepih ali o zijalih, ki hodijo memo slik, ne spoznavši njih visoke vrednosti — revež, ki je pozabil, da pričuje s tim ponašanjem, da je ravno on tudi ni spoznal!!

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

(3. del.)

18.

Častimo in slavimo one, ki so vredni časti in slave; povzdiguje mo jih v deveta nebesa, ako jih zaslužijo! Klobuk z glave pred njimi! — A ne prilizujmo se nikomur!

Prilizovalec je najnevredniša in najnesramniša dvonogata stvarica, ki živi pod milim nebom. Žalibog, da nosi glavo po konci, kot drugi ljudje; žalibog, da ima dar jezika, kot značajnik; žalibog, da je človek.

Velik napredek bi bil za naše 19. stoletje, ako bi se tudi ta beseda mogla izbrisati iz človeškega govora. To bi bilo seveda le takrat mogoče, ako bi prilizovalca ne bilo več na svetu.

A čudo, čudovito! To ne gre, kajti nikdar in nikoli ni bilo toliko prilizovalcev na svetu, kot jih je ravno v sedanjem 19. stoletji. Saj je pa tudi današnji čas, kakor nalašč narejen za prilizovalce. Kdor zna verlo kriviti svoje herbtišče, kdor zna najbolje lizati nežne ročice, kdor zna najboljše kimati in rekati v eno mer „da, da, da,“ — ta je mož po najnovejšem kopitu, ta ima sijajno prihodnost, ta je vstvarjen za kaj višega, kakor oni, ki ne zna ali noče storiti kaj tacega.

Komu se prilizujemo? — Bogatinom in onim, ki so več, kakor mi. — A ravno tem smo tudi nevošljivi, — kakor sem povedal že v prejšnjem pogovoru. Vendar ni prilizovalec vselej tudi nevošljivec. Nevošljiv je le tisti komu, ki ima ravno take zmožnosti, kot on, a ni dosegel tega, kot on. Prilizovalec je pa navadno človek plitve glave, malovednež, ki se hoče s pomočjo onega, komur se prilizuje, malo povikšati.

Prilizovalci so čudni možici. Ježiček jim je namazan s samim medom, in s tem medenim jezičkom te ližejo in gladijo, da je veselje. In ko se omiješ s čisto vodo, še le vidiš, da je bil to le med, ki ti je visel na tvojem telesu; a čisti vodi se je moral umakniti.

Prilizovalec govori malokedaj resnico. „Resnica oči kolje,“ — pravi pregovor. Ako bi ti prilizovalec govoril vedno resnico, bi ti moral omeniti tudi tvoje napake, tvoje slabe lastnosti, — a potem bi se ti zameril. Ali on te zna tako preveriti, da naposled res misliš, da nimaš nobene slabe lastnosti, da si najpopolnši, najboljši človek. — A umij se, in vidil boš, koliko ti bo ostalo tega prilizovanja.

Pedagogika tirja, naj se ne pusti otrokom prilizovati. Ali ravno zoper to pravilo se tolikokrat greši.

„Oj, kako lepo, kako ljubeznjivo je to dete!“ se sliši mnogokrat reči otroku kar naravnost v obraz. To je prilizovanje. Koliko se trudi dostikrat marsikdo, da dobi od kacega „lepega, ljubeznjivega otroka“ poljub; kako napenja marsikdo vse svoje moči, da bi privabil k sebi tacega otroka, i. t. d. — Take stvari se seveda le godé, da bi se ta ali oni prikupil otrokovim starišem. A drugače bi piskal takoj ta prilizovalec, ako bi ne imel ta otrok starišev, in ako bi bil prisiljen ga rediti. Oj, potem bi ne bilo to dete več lepo in ne ljubeznjivo; oj, potem bi le gledal, da bi se ga odkrižal, ne pa vabil k sebi.

A ta stvar ima še drugo senčno stran. Pervič: čemu je treba vedeti otroku, da je lep, da je ljubeznjiv? Zato ni nič lepši in nič bogatejši; a ponosen je pač na to. In zaničljivo gleda na onega otroka, kteremu ne reče nikdo, da je lep in ljubeznjiv.

In ko bi bilo tudi vselej res to! Ko bi bil vselej res tudi oni otrok lep in ljubeznjiv, kterega imenujejo prilizovalci tako! A prilizovalec, kakor sem že omenil, ne govori vselej resnico. On je lažnik „ex professione“. Pregovor pravi: „Kdor laže, ta krade“. In dostikrat je ukradel prilizovalec s svojim prilizovanjem zadovoljnost, ter mu vsadil ponos v njegovo mlado serce. Oj, pojte rakom žvižgat, lažnjivi prilizovalci!

In drugič: čemu je treba, da se mi prilizujemo otroku? Če je tudi otrok lep in ljubeznjiv, ohranimo to za se. Občudujmo ga, hvalimo ga za se. Ali je on kriv temu, da je lep? Ali on kaj pripomore k svoji lepoti? Čemu ga tedaj hvaliti zarad česa, za kar se ni nikdar trudil? Hvali naj se, če je priden, ubogljiv, pobožen i. t. d. V pridnosti, ubogljivosti in v enacih krepostih naj raste, v teh naj se dopolnuje. Lepota je takó peto kolo pri človeku: brez nje je ravno tako lahko srečen, kakor ž njo.

Spametujmo se vendar enkrat, in ne segajmo po tako visocih sredstvih.

Zgodi se mnogokrat, da otrok sovraži koga ne vedé zakaj, da začne vpiti in plakati, celo tepsti ga, ako se mu hoče bližati. Celo svoje lastne stariše sovraži mnogokrat tako. In kaj storé ti ljudjé, kterih ne mara ta ali oni otrok? Bližajo se mu s smehljajočim obrazom, dajó mu sladkarije poljubljajo ga, pusté se od njega tepsti, i. t. d. A tudi to večkrat ne pomaga nič. — Zdaj se začno na videz jokati. To pomaga. Otrok postane žalosten, in iz golega usmiljenja se pusti od njih ljubkati, božati in lizati. — To dejanje se mora obsoditi. Če te ne mara otrok, ne maraj ga tudi ti. A jokati se pred njim, če tudi le na videz, to je nevredno za te. Vedi, iz golega usmiljenja je potem otrok prijazen proti tebi. Ali ni to narobe svet? Zdi se treznemu človeku pri tem dejanji, in

otrok tudi ravna tako proti tebi, kakor bi bil ti odvisen od njegove prijaznosti, kakor bi ti ne mogel živeti brez njegove ljubeznjivosti. On si pusti drago plačati to svojo ljubeznjivost, in vedno dražji bode ž njo, postal bode nazadnje tako drag, da mu je ne boš mogel več preplačati.

S tem lizanjem bodeš vcepil v njegovo mlado dušo ponos. Mislil bode o sebi marsikaj, kar ni. On se bo mislil tvojega vladarja, tvojega malika, kteremu moraš darovati toliko in toliko hekatomb ljubeznjivosti in prijaznosti. Mislil si bo, da je tvoj vladar, ako ravno v resnici ni družega, nego slabotna stvarica, odvisna od tebe in od družih, kajti gorje mu, ako ga zapusté njegovi gojitelji! Poginiti bi moral.

A ne samo mi se prilizujemo otrokom; tudi one otroke ljubimo, ki se prilizujejo nam. Na prilizovanje jih navadimo že zgodaj. Učimo jih poljubovati roke, plezati se krog odraslih, jih objemati in gladiti z rokami. — Take otroke imenujemo prijazne, ljubeznjive in Bog zna, kaj še vse. In kako jih naganjamo dostikrat na to, da skazujejo take ljubeznjivosti! „Precej mi imaš poljubiti roko! — Precej mi poljubi usta! — Če mi ne poljubiš roke, ti ne dam južine!“ i. t. d. — Tako se navadi otrok na to lizanje, na prilizovanje. On se prilizuje potem ne vede zakaj vsacemu, kdor je večji, nego on.

Nič se mi ne zdi gerjega, nego to lizanje rok. S tem lizanjem izkazujemo čast ljudem, ki stoje nad nami; s tem lizanjem izrazujemo svojo zahvalo za prejete dari. Naj bi se že poljubovala roka onim, kterim moramo hvaležni biti za kaj, kteri stoje po svojih duševnih zmožnostih visoko nad nami. Seveda bi ti odvernili to čast. — A lizati roke ljudem ki niso nič bolji od nas, ki so le zato vzvišeni nad nami, ker imajo denar, — to je pa vendar preveč. In komú najraje poljubljam roke? Slabemu spolu, ženskemu spolu, ki se imenuje tudi — Bog zna s kako pravico! — lepi spol, — to je vendar trikrat preveč. A to je bilo tako od nekdanj, in en sam glas vpijočega ne bode odpravil tega. Ženska je v telesnih in duševnih zmožnostih daleč za možem. Ali ni to nevredno za može, da se ji poklanjajo, ter ji ližejo roke? Od ženskega spola se še nismo ničesa naučili, čemu smo ji hvaležni, čemu se ji sladkamo, čemu jo povzdigujemo v deveta nebesa? Pamet, pamet, ljubi moji!

Pedagogika je obsodila prilizovanje, pedagog ne sme biti prilizovalec, kajti on mora biti otroku izgled, kakoršen je on, tak bode tudi otrok, kterega odgoja. — Zato bi moral biti odgojitelj neodvisen, družega gospoda bi ne smel poznati, nego Boga samega, in le temu bi se moral klanjati. A v našem navadnem življenji je to drugače. Ravno pedagoga vse tako opazuje, ravno on ima toliko gospodarjev, toliko nadzornikov, toliko čuvajev. Od vseh teh je odvisen, vsem tem mora biti pokoren. Pač se vgovarja temu: Odgoja je važna stvar, in mora se nad njo čuvati, kakor nad svojim lastnim očesom. Vprašam: ali je pa to tudi dobro, ako

vsak po svojem hoče zidati, ako hoče vsak po svojem obdelovati otroka, dopolnjevati njegove zmožnosti, i. t. d.? In če se bojite, da bi ga znal kateri odgojitelj zapeljati na kriva pota; čemu izročate slabim odgojiteljem otroke? Zakaj ne izobrazite boljše odgojiteljev, ali zakaj ne namestite samih nadzornikov po šolah? Tako ne mora dalje ostati. Odgojitelj mora biti svoboden, in izgojal vam bode svobodne ljudi.

Pardon! Le tega nikarite! Le odgojitelju ne dajte nikake svobode! Saj imamo najraje prilizovalce in kimalce v življenji. Čemu so nam svobodni ljudje? Čemu so nam, saj ne morejo ničesa opraviti zoper premožico kimalcev. Bilo bi le takrat kaj ž njimi, ako bi svet napovedal vojsko prilizovalcem in zanemarjal kimalce. Zato ni nič, ako odvrčamo otroke od prilizovanja, pri starih moramo začeti, te moramo najprej popboljšati, in še le potem se obrnimo na otroke. (Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— **Dr. Močnik in profesor Lavtar-jeva metoda pri poučevanju v aritmetiki.** Primerjanje dr. Močnik-ove metode z Lavtar-jevo ne namerava prve grajati, ker to bi bilo predrzno. Dr. Močnik je naš učitelj od nekdaj in zaradi njegovih del vsega spoštovanja vreden. Osvetljevanje razlik v obeh metodah le namerava č. bralce z obema matematikama natančneje seznaniti, in Lavtar-jevo zoper neveljavne kritike braniti. — Primerjajmo vvoda! Oba sta si skorej popolnoma jednaka; samo da L. o pojmih »aritmetika« in »računati« čisto nič ne govori, ker misli, da so ti še-le jasni, ko je že aritmetika predelana. Pojme kakor »izrek«, »izvodek« pa pojasnjuje memogredé, ko postanejo potrebni in jasni na posebnih slučajih. — O vprašanjih, katerih nahajamo pri L. a pri dr. M. ne, pozneje. — L. govori še v vvodu o zaznačenji posebnih števil, M. to stori v prvem oddelku; ta razlika vendar nij bistvena. Ker pa oba od začetka govorita o dekadiciem sistemu, je jasno, da izpoznata oba njegovo važnost za učiteljske kandidate. Razlika L. izvede tudi občni izraz za dekadlično število, česar dr. M. ne stori, in sicer zagadelj, da kandidati pomen in potrebo občnega števila na slučajih že znanem izpoznajo. Z vajami osvetljuje dekadlični sistem temelj vsega računanja v ljudskeji šoli. Vaje so dvojne vrste, take, katere učitelj v ljudskeji šoli rabi, in take, katere kandidata privajajo na občni izraz za dekadlično število. Prve vaje pa kandidata a) pripravljajo na druge b) ali pa skušajo kandidata, kako je druge razumel.

Med vaje prve vrste a) spadajo:

1. Napiši sledeča števila sè številkami, ki imajo: a) 2 desetici, 3 jedinice; b) 5 stotic, 6 desetec, 8 jedinic, i. t. d.
3. Napiši sledeča števila sè številkami: tri in trideset; šeststo pet in devetdeset i. t. d.

Tem vajam bo morebiti kedó očital, da so nepotrebne, ker so gotovo vsakemu učencu znane; vendar so popolnoma na svojem mestu, ker spominjajo kandidata na njegov prihodnji uk *) in pripravljajo na prihodnje neznane težje vaje. »Iz znanega na neznano«, »iz lahkega na težje«, »iz posebnega na obče«.

*) **Opomenja.** V 4. razredu učiteljišč poučuje se v matematiki po 2 uri na teden. Na novo se pa morajo kandidati seznaniti z logaritmi, trigonometrijo, sè